

UVMs Læseplan for faget Billedkunst

Læseplanen er struktureret ud fra de tre centrale kundskabs- og færdighedsområder, billedfremstilling, billedkundskab og visuel kommunikation, der tilsammen danner en dynamisk helhed. De er alle lige vigtige og udvikles gennem hele forløbet. Læseplanen indeholder en angivelse af undervisningens progression i to forløb/faser.

Vi lever i en visuel kultur, hvor en stadig større del af kommunikationen forgår ved hjælp af billeder. Billeders brug og funktion har ændret sig, og genrer og stilarter blander sig i et billedmix, der kan være svært gennemskueligt. Ligeledes er den måde, vi ser på billeder på, forskellig i forskellige kontekster. Samtidig påvirkes vi af billeders indhold, og den måde billeder fremvises på, så billeder får os til at anskue omverdenen på bestemte måder.

Dette blik på billeder samt samfundets stigende brug af digitale billedmedier – og herunder også børns brug af samme – udfordrer faget billedkunsts indhold. Faget må tage højde for den billedverden, som omgiver børn og unge.

Derfor er det en grundlæggende kompetence at kunne kode og afkode visuelle udtryk. Det er centralt, at eleverne opnår visuel kompetence ved at arbejde med billeder og visuelle udtryk inden for fagets tre hovedområder.

Faget er ikke et håndværksfag, men et bredt billedfag, hvor eleverne både producerer billeder samt kommunikerer med billeder og får kundskab om billeder. Billedkunst er et kunstnerisk-æstetisk fag, som indeholder både et kundskabs- og færdighedsområder. Ved hjælp af kunstneriske arbejdsmetoder giver eleverne billedligt udtryk for oplevelser, holdninger, følelser og fantasier og opnår dermed erkendelse af sig selv og forståelse af omverdenen.

Arbejdet med billedsproget indgår som en del af elevernes personlige og sociale udvikling og har bl.a. stor betydning for deres identitetsdannelse. Der tages udgangspunkt i emner og temaer, der er af betydning for eleverne og samfundet. Der arbejdes med skiftende skildringsformer, der er karakteriseret ved forskellige måder at opleve og udtrykke sig på. Ved at give udtryk for et indhold i en tilsigtet form udvikler eleverne erkendelse og opnår ny viden. Eleverne lærer således at iagttage, beskrive, reflektere og kommunikere i et visuelt formsprog.

I billedkunst vælges forskellige materialer, værktøjer og teknikker i relation til billedets indhold og elevernes forudsætninger og udvikling. Der arbejdes hen imod, at eleverne gennem det praktiske arbejde opnår solide erfaringer med billedsprogets, materialernes og teknikernes muligheder.

Billeder kan ordnes i tre kategorier:

- plane billeder
- rumlige billeder
- digitale billeder.

Til hver af disse kategorier hører underkategorier som fx tegning, maleri, grafik, skulptur, installation, arkitektur, foto, video og animation. Eleverne skal arbejde inden for hver af de tre kategorier og fordybe sig i udvalgte underkategorier.

Faget bygger på en forening af praktisk billedarbejde, billedanalyse og kommunikation. De tre centrale kundskabs- og færdighedsområder indgår på varieret måde og som en helhed i undervisningen. Alle områder vil ikke kunne tilgodeses i lige høj grad hele tiden, men efter afslutningen af hver fase skal undervisningen have været tilrettelagt således, at eleverne har kunnet tilegne sig kundskaber og færdigheder inden for alle tre områder.

1. forløb – 1.-2. klassetrin

Eleverne arbejder med billeder på basis af fælles oplevelser, undersøgelser og erfaringer i de nære omgivelser. Der lægges vægt på, at eleverne herigennem lærer de grundlæggende færdigheder i faget og udvikler deres billedsprog. Denne læring finder sted i forløb, hvor eleverne undersøger, eksperimenterer og afprøver fagets mange muligheder.

Billedfremstilling

Undervisningen tager udgangspunkt i elevernes indtryk, oplevelser og erfaringer i forhold til de nære omgivelser. Dette gøres til genstand for elevernes billedskabende arbejde.

Eleverne udtrykker og kommunikerer i denne fase oplevelser, forestillinger, følelser eller tanker i deres billeder – udsagn som kan være svære at udtrykke verbalt. Emnerne og temaerne kan her tage udgangspunkt i elevernes egne og fælles oplevelser med klassen, og billedarbejdet kan udføres både individuelt og i samarbejde med andre.

Der skabes undervisningssituationer, hvor eleverne kan erfare og opleve billedsprogets mange forskellige udtryksmuligheder i et inspirerende miljø, fx ved at se andres kunstværker og visuelle udtryk fra omverdenen. Ved indbydende og funktionelle undervisnings- og læringsmiljøer med mange forskellige inspirationskilder stimuleres deres fantasi og lyst til at udtrykke sig i billeder.

Gennem det praktiske billedarbejde udvikler eleverne de grundlæggende kundskaber og færdigheder, som danner basis for deres videre arbejde med billedfremstilling. Deres mulighed for at eksperimentere med genrer, medier, teknikker, materialer, komposition, form og farve er central og må gennem hele forløbet tilgodeses gennem varierede undervisningssituationer.

Efterhånden stilles der større krav til billedets kvaliteter, såsom form, farve og komposition. Der stilles endvidere større krav om præcision i arbejdet samt samarbejde om produkter og præsentationer.

Eleverne skal arbejde med at

- udnytte sanseindtryk fra omgivelserne i deres eget billedarbejde, fx indtryk fra naturen og fra byens rum
- bruge de tre skildringsformer fantasi og forestilling, iagttagelse, form og struktur som vekslende tilgange til billedarbejdet
- skildre virkelighed, drømme og forestillinger i skitser og billeder
- bruge enkle værktøjer, materialer og teknikker i eksperimenter med plan, rumlig og digital billedfremstilling
- anvende forskellige tegnetoder med henblik på det billedlige udtryk, bl.a. med udgangspunkt i fortællinger
- afprøve elementære farveblandinger
- modellere og sammensætte former, fx ved anvendelse af ler, papmache og materialer fra omverdenen
- undersøge og opleve former, strukturer og materialekvaliteter igennem sansebaserede metoder
- udforme og sammensætte mønstre og ornamentter
- anvende computerens billedskabende muligheder gennem eksperimenter med form, farve og komposition i enkle maleprogrammer
- eksperimentere med tørre og våde farver
- eksperimentere med billedelementernes størrelsesforhold, overlappning og placering på billedfladen.

Billedkundskab

Eleverne skal gennem billedsamtaler opleve, beskrive og analysere billeder og derved få mulighed for at inddrage egne erfaringer og oplevelser.

Billedsamtalerne tager udgangspunkt i elevernes egne billeder, klassens billeder og billeder fra forskellige billedkulturer.

I begyndelsen er det elevernes umiddelbare oplevelser og indtryk, der er udgangspunktet, men efterhånden kan læreren stille spørgsmål til forskellige elementer i billedet, og eleverne indføres efterhånden i fagterminologien.

Billedsamtaler anvendes fx som afsæt for billedfortællinger og selvstændigt billedarbejde. Gennem hele forløbet er lærerens varierede valg af motivkredse central for elevernes billedforståelse. Den visuelle kulturs forskellige billedformer inddrages i undervisningen ved, at læreren præsenterer billeder fra

forskellige kulturer samt fra den omgivende visuelle kunst og kultur.

Eleverne skal arbejde med at

- beskrive billeder og billedindtryk ved hjælp af ord og diskutere egne og andres billeder
- forholde sig oplevende, iagttagende og undersøgende til forskellige medier og billeder på museer og i andre offentlige rum
- undersøge, sammenligne og fortolke billeder med fælles motiv, fx familieportrætter eller forskellige illustrationer af samme eventyr
- søge inspiration i kunst, design og arkitektur i nærmiljøet.

Visuel kommunikation

Det centrale i denne fase er, at eleverne udvikler et billedsprog, som de kan anvende som kommunikationsmiddel.

Forskellige medier inddrages efterhånden i arbejdet med både selvstændige og fælles produktioner. Det kan bl.a. være tegneserier, små bøger, modeller, panoramaer, plakater, collage, video og computergrafik.

Elevernes værker udstilles og præsenteres i varierede sammenhænge, bl.a. ved tryk i skoleblade, præsentationer for forældre og på skolens intranet.

Eleverne skal arbejde med at

- fremstille og bruge billeder og visuelle udtryk som middel til kommunikation
- afprøve og udvælge visuelle udtryk i forskellige projekter
- undersøge forskelle i mediers fortælleformer og udtryk
- sammensætte enkle kombinationer af tekst og billeder
- præsentere og udstille både egne og fælles billeder i forskellige sammenhænge, fx til forældremøder, som udstillinger, som illustrationer og billedfortællinger i klassens nyhedsbrev og på skolens hjemmeside.

2. forløb – 3.-5. klassetrin

Elevernes billedsproglige færdigheder og deres kendskab til billedkulturer videreføres og udbygges.

Billedfremstilling

Undervisningen tager udgangspunkt i at videreudvikle de erfaringer og den viden, som eleverne har tilegnet sig gennem billedskabende arbejde i den foregående fase.

Der arbejdes videre med udvikling af elevernes kreative og visuelle kompetencer i billedsprog gennem iagttagelser, sansninger, erfaringer og ved at præsentere eleverne for forskellige former for medier og billedudtryk i omverdenen.

I billeder kan eleverne udtrykke oplevelser, forestillinger og refleksioner, som er svære at udtrykke verbalt. De valgte emner og temaer bør tage udgangspunkt i elevernes egne og fælles oplevelser, fx menneskers forhold til hinanden, naturen og kulturen.

Billedarbejdet tematiseres ud fra centrale og væsentlige emner, der yderligere kan perspektiveres og udvikles til længere forløb, fx "Min by nu og i fremtiden" med undertemaer som fællesskab, ressourcer, energi, transportmidler, infrastruktur, boligbyggeri, miljø osv.

Tematisering er væsentlig, da det medfører en stillingtagen og en holdning til emnet, der både har indvirkning på billedindholdet samt på det valgte formidlingsmedie og dermed også formsprog.

Gennem hele denne fase lægges der vægt på, at eleverne udvikler formsprog og visuelle og kreative kompetencer.

I arbejdsprocesserne indgår skitser, forskellige skildringsformer, teknikker og værktøjer. Eleverne kan eksperimentere med former og overflader i forbindelse med fremstilling af en skulptur som fx en heltestatue, et dekorativt fænomen eller som en del af arkitektur.

For at kvalificere elevernes eget billedarbejde tilknyttes billedoplevelser, hvor eleverne undersøger den visuelle kulturs mangfoldige billedformer, herunder tidens kunst og medier.

Ved at kombinere forskellige udtryksformer, fx musik, lyd, billeder og tekst, erfarer eleverne, hvordan billedets indhold kan påvirkes og nye udtryk opstå.

I denne fase kan forskellige billedkulturers og mediers indhold og form være igangsættende for spændende og aktuelle billedarbejder, som eleverne udfører alene eller i samarbejde med andre.

Eleverne skal arbejde med at

- skildre virkeligheden og forestillinger, fx drømme og utopier i skitser og billeder
- anvende de tre skildringsformer og iagttagelsesmåder fantasi og forestilling, iagttagelse og form og struktur i en vekselvirkning
- skærpe deres iagttagelsesevne ved brug af forskellige synsmåder, fx betragterens rolle, positionering og forskellige blikke på et sagområde
- anvende forskellige tegnetoder såsom bevægelsestegning, konturtegning og modelleret tegning
- udbygge kendskabet til farvelæreprincipper
- eksperimentere med billedfladens opbygning, materialers og teknikkers forskellige virkninger på overflade, udtryk og formsprog, herunder grafiske teknikker
- modellere, sammenføje eller udhugge former
- bearbejde ler på forskellige måder i de skiftende stadier fra våd til tør tilstand og derigennem tilegne sig viden om den keramiske proces
- undersøge og eksperimentere med formers og farvers relationer, fx inden for design og arkitektur
- eksperimentere med små tredimensionelle rum, fx modeller, panoramaer og tableauer
- anvende computerens billedskabende muligheder, fx simulering, sampling, kloning, kopiering og ved at arbejde med layers
- undersøge og eksperimentere med de digitale værktøjer inden for video, animation og computergrafik
- kombinere forskellige billed- og udtryksformer, fx ved udformning af plakater, logoer og digitale præsentationer.

Billedkundskab

Der arbejdes videre med billedsamtalen, hvor eleverne oplever, analyserer, fortolker og vurderer udtrykket i deres egne og andres billeder, dvs. de forholder sig til forholdet mellem indhold, form/medie, materialer, teknik og funktion. I relation til det praktiske billedarbejde inddrages fx kunstværker og andre visuelle udtryk.

Eleverne arbejder med at kategorisere billeder for at få indblik i kulturens billedformer og deres forskellige forudsætninger og anvendelser.

Forskellige genrer, stilarter og udtryksformer/medier inden for billedkunst præsenteres og belyses i samtaler om elevernes egne og andres billeder. Elevernes viden om billeders fremstilling og indhold udvikles gennem billedsamtaler i forskellige sammenhænge.

Den faglige terminologi i forbindelse med billedsamtalen udvides og nuanceres, og billedsamtalen koncentrerer sig om billeders indhold, form/medie og funktion samt forskellige kulturelt bestemte synsmåder.

Hermed vænnes eleverne til at kunne beskrive, forklare, reflektere og fortolke.

Eleverne udfordres til at eksperimentere med forskellige perioders genrer, formsprog og teknikker i deres eget billedarbejde.

Eleverne bør få forskellige billedoplevelser gennem besøg på museer, udstillinger, på pladser, i bygninger, i landskaber og med mediekulturens billeder.

Eleverne skal arbejde med at

- opbygge forståelse for forholdet mellem indhold, form, materialer, teknik og funktion i billeder
- samtale om egne og andres billeder ud fra undersøgelser, analyser, tolkninger og vurderinger
- kategorisere billeder efter synsmåder, temaer, perioder eller andet
- sætte kunstværker og et udvalg af værker fra andre billedkategorier i relation til deres eget billedarbejde
- forholde sig undersøgende og vurderende til design og arkitektur
- undersøge og skaffe sig viden om forskellige kulturers billeder.

Visuel kommunikation

Der arbejdes med at videreudvikle elevernes billedsprog til et personligt og socialt kommunikations- og udtryksmiddel.

Gennem forskellige formidlingsopgaver bruger eleverne bevidst billedet som et kommunikationsmiddel.

Der lægges vægt på, at eleverne gennem varierede billedformer og medier formidler iagttagelser, informationer, tanker, forestillinger og holdninger til andre.

Det er derfor centralt, at elevernes billedsproglige arbejde indgår i forskellige formidlingsmæssige sammenhænge i og uden for skolen, fx ved at fremstille hjemmesider, præsentationer, udveksle billeder på nettet med andre samt gennem virtuelle og fysiske udstillinger.

Eleverne arbejder med at

- udtrykke sig varieret ved hjælp af billedets formsprog
- kombinere tekster og billeder i et enkelt layout i fysiske og digitale medier, så de understøtter kommunikationen
- undersøge og udnytte forskellige visuelle virkemidler i forbindelse med præsentationer
- afprøve og vælge mellem forskellige digitale platforme og præsentationsformer
- eksperimentere med multimedial kommunikation.